

**ДЕРЖАВНИЙ ВИЩИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ЗАКЛАД
«УЖГОРОДСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ»
ФАКУЛЬТЕТ ІСТОРІЇ ТА МІЖНАРОДНИХ ВІДНОСИН
Кафедра міжнародних студій та суспільних комунікацій**

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

Декан факультету історії та
міжнародних відносин

В.І. Андрейко Андрейко В.І.

«30» *червня* 2024 р

**РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
КРАЇНОЗНАВСТВО**

Рівень вищої освіти	бакалавр
Галузь знань	29 Міжнародні відносини
Спеціальність	293 Міжнародне право
Освітня програма	Міжнародне право
Статус дисципліни	обов'язкова
Мова навчання	українська

Ужгород 2024

Робоча програма навчальної дисципліни «Країнознавство» для здобувачів вищої освіти галузі знань 29 «Міжнародні відносини», спеціальності 293 «Міжнародне право» освітньої програми бакалавр»

Розробник: Бевзюк Євгеній Володимирович, д. і. н, професор кафедри міжнародних студій та суспільних комунікацій

Робочу програму розглянуто та затверджено на засіданні кафедри міжнародних студій та суспільних комунікацій протокол № 9 від «26» червня 2024 р.

Завідувач кафедри Вовканич І.І.

Схвалено науково-методичною комісією факультету історії та міжнародних відносин

протокол № від «28» червня 2024 р.

Голова науково-методичної комісії

1. ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Найменування показників	Розподіл годин за навчальним планом	
	Денна форма навчання	Заочна форма навчання
Кількість кредитів ЄКТС – 3	Рік підготовки:	
Загальна кількість годин – 90	1	1
Кількість модулів – 1	Семестр:	
	1	1
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 2 самостійної роботи студента – 2	Лекції:	
	20	8
	Практичні (семінарські):	
	24	4
Вид підсумкового контролю: екзамен	Лабораторні:	
	-	-
Форма підсумкового контролю: тестування	Самостійна робота:	
	46	78

2. МЕТА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Метою викладання навчальної дисципліни «Країнознавство» є формування у студентів спеціальності «міжнародне право» базових знань і умінь здійснення комплексного країнознавчого аналізу у сфері міжнародного відносин. Вивчення дисципліни «Країнознавство» сприяє глибшому осмисленню актуальних міжнародно-політичних та міжнародно-правових проблем сучасності.

Вивчення дисципліни сприяє формуванню у здобувачів вищої освіти таких компетентностей:

- здійснювати обґрунтований вибір інструментарію систематизації та регіоналізації в країнознавстві. Проводити класифікації країн;
- розуміти зміст сучасних геополітичних доктрин та шкіл, застосовувати отримані знання у аналізі сучасних міжнародно-правових аспектів світової політики;
- розуміти та знати геополітичні світові процеси;
- здійснювати обґрунтований аналіз перспектив розвитку країн пострадянського простору їх політичних та правових систем;
- аналізувати траєкторію розвитку країн Балтії, їх політичну та правову специфіку в системі ЄС та НАТО;
- аналізувати траєкторію розвитку Азербайджану, Вірменії, Грузії, визначати регіональні проблеми країн регіону та їхній місце в регіональній геополітиці;
- здійснювати обґрунтований аналіз розвитку ФРН, Великої Британії, розуміти політичні та правові системи країн;
- визначати сучасні проблеми та перспективи розвитку США та Китаю, специфіку їх політичних систем та міжнародно-правові особливості.

Інтегральна компетентність: Здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі у сфері міжнародного права.

Загальні компетентності (ЗК):

ЗК 01 Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу

ЗК 02 Здатність вчитися й оволодівати сучасними знаннями

ЗК 05 Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел

Спеціальні (фахові) компетентності (СК):

СК 05 Здатність аналізувати зміст національних правових норм, інститутів і галузей права у порівняльно-правовому контексті.

СК 11 Здатність продовжувати професійне навчання із значним ступенем автономії

3. ПЕРЕДУМОВИ ДЛЯ ВИВЧЕННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ОК «Країнознавство» розпочинає комплекс загальних дисциплін, що будуть вивчатися студентами у рамках фахової підготовки зі спеціальності, пов'язаною з міжнародними відносинами. Це базова дисципліна для міжнародника, адже орієнтація на політичній мапі світу, розуміння і відчуття країни-партнера є надзвичайно важливим фактором у побудові ефективних взаємовідносин. ОК реалізується на першому році навчання першого (бакалаврського) освітнього рівня і не потребує наявності специфічних знань та навичок.

4. ОЧІКУВАНІ РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ

Відповідно до освітньої програми «Міжнародне право» вивчення навчальної дисципліни повинно за забезпечити досягнення здобувачами вищої освіти таких програмних результатів навчання (ПРН):

ПРН 01. Знати і розуміти основи зовнішньої політики держави, природу та динаміку міжнародних відносин, міжнародного співробітництва на універсальному та регіональному рівнях, ідентифікувати правовий статус суб'єктів міжнародних відносин та характер взаємодії між ними.

ПРН 02 Розуміти історичний контекст формування міжнародно-правових норм та інститутів, цінності, що лежать у їхній основі, прогнозувати основні напрямки розвитку міжнародного і національного права.

ПРН 15 Використовувати сучасні цифрові технології, здійснювати збирання з різних джерел, систематизацію та аналіз інформації щодо міжнародних і національних правових процесів і явищ.

ПРН 18 Передбачати наслідки юридично значущих дій і рішень для окремих фізичних, юридичних осіб і держави.

ПРН 19 Самостійно визначати освітні цілі та траєкторії навчання, знаходити необхідні для цього освітні ресурси.

5. ЗАСОБИ ДІАГНОСТИКИ ТА КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ

Засобами оцінювання та методами демонстрування результатів навчання з навчальної дисципліни є:

- 1) доповіді та активна робота на семінарських заняттях;
- 2) виконання ряду тестових завдань із пройдених тем;
- 3) написання рефератів та есе;
- 4) презентації результатів виконаних завдань та досліджень;
- 5) участь та виступи на наукових заходах;
- 6) інші види індивідуальних та групових завдань.

Форми контролю та критерії оцінювання результатів навчання

Форми *поточного* контролю включають бали за роботу на практичних, виконання тестів до тем, а також оцінювання всіх видів самостійної роботи, запланованих у робочій програмі навчальної дисципліни.

Форма *модульного* контролю має на меті оцінити знання, вміння та практичні навички, набуті під час засвоєння теоретичного і практичного матеріалу після вивчення логічно завершеної частини навчальної дисципліни. Модульна контрольна робота проводиться у письмовій формі з елементами тестування.

Форма *підсумкового* контролю з дисципліни «Країнознавство» - екзамен, відображається в навчальному плані та проводиться усно за заздалегідь підготовленими екзаменаційними білетами.

Розподіл балів, які отримують здобувачі вищої освіти (модуль 1)

Поточне оцінювання та самостійна робота							Модульна контрольна робота	Сума
T1	T2	T3	T4	T5	T6	СРС	50	100
5	5	5	5	5	5	20		

Розподіл балів, які отримують здобувачі вищої освіти (модуль 2)

Поточне оцінювання та самостійна робота							Модульна контрольна робота	Сума
T7	T8	T9	T10	T11	T12	СРС	50	100
5	5	5	5	5	5	20		

Оцінювання окремих видів навчальної роботи з дисципліни

Вид діяльності здобувача вищої освіти	Модуль 1		Модуль 2	
	Кількість	Максимальна кількість балів (сумарна)	Кількість	Максимальна кількість балів (сумарна)
Практичні заняття	6	30	6	30
Презентація	1	10	1	10
Есе	1	10	1	10
Модульна контрольна робота	1	50	1	50
Разом		100		100

Критерії оцінювання модульної контрольної роботи та підсумкового семестрового контролю

Оцінювання навчальних досягнень та практичних навичок студентів здійснюється за 100-бальною системою за 1 модуль.

Студент, який в результаті поточного оцінювання та підсумкового контролю за модуль отримав більше 60 балів, має право не складати екзамен з дисципліни. У разі отримання позитивної підсумкової оцінки за модуль студент має право відмовитися від складання екзамену. У такому випадку в заліково-екзаменаційну відомість заноситься загальна підсумкова оцінка. При умові, що студент (ка) хоче поліпшити підсумкову оцінку за модуль із дисципліни, він (вона) має складати екзамен.

6. ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

6.1. Зміст навчальної дисципліни

Модуль 1

ТЕМА 1. ВСТУП У КОМПЛЕКСНЕ КРАЇНОЗНАВСТВО.

1.Об'єкт і предмет країнознавчих досліджень. Поняття «країнознавство». Країна як об'єкт дослідження. Закономірності та принципи країнознавства. Країнознавство як інтеграційна дисципліна. Типи країнознавства. Сутність комплексного країнознавства. Історія розвитку країнознавства у вітчизняній науці. Зарубіжні країнознавчі школи. Поняття – держава та країна, спільне відмінне.

2.Методи комплексного вивчення країн світу

Сприйняття території у країнознавстві. Основні методи комплексного країнознавства та їх характеристика: історико-політичний, загально-географічний, культурологічний, нові методи (математичний, моделювання, моніторинг).

3.Територіальний та просторова організація країн світу. Географічний та геополітичний фактор в історії становлення країн. Вплив сучасної геополітики на процес становлення зовнішньополітичного пріоритету та інтересу країн світу. Міжнародні організації – регіональні, глобальні та їх вплив на зовнішню та внутрішню політику країн.

ТЕМА 2. ГЕОПОЛІТИКА, ЯК СКЛАДОВА КРАЇНОЗНАВЧА ХАРАКТЕРИСТИКА КРАЇН СВІТУ.

1. Поняття геополітики як складової частини країнознавчих досліджень. Джерела для дослідження геополітики.
2. Об'єкт і предмет геополітики. Поняття «геополітична епоха» в системі міждержавних відносин.
3. Основні закони геополітики. Категорії геополітики. Методи геополітичної науки Функції геополітики

ТЕМА 3. НАРОДОНАСЕЛЕННЯ ТА НАРОДИ КРАЇН СВІТУ.

1. Населення та його чисельність. Типи відтворення населення. Структура зайнятості економічно активного населення. Картина розселення. Урбанізація. Міграції. Кочівництво як вид міграції. Поняття відтворення населення. Народжуваність. Чинники народжуваності. природно-біологічні фактори. Демографічні чинники. Соціально-економічні, культурні та психологічні фактори. Чинники смертності: природно-кліматичні; генетичні; соціально-економічні; культурні; політичні. Коефіцієнт природного приросту. Типи відтворення населення та теорія демографічного переходу. Демографічна політика.
2. Основні поняття: населення, чисельність населення, відтворення, вікова структура, працездатне населення, якість населення, індекс людського розвитку, тривалість життя, розміщення населення, міста та сільське розселення, типи урбанізації, міграції, адаптація. Цілі мовної політики: збереження існуючої мови; зміна існуючої мови; поновлення функціонування «мертвої» мови; створення нової літературної мови. Суб'єкти мовної політики: державна влада, яка веде мовне законодавство; громадські організації, рухи, партії; мовні установи різного профілю.
3. Народи. Основні поняття: народ, раса, етнос, плем'я, народність, нація, національний склад, національні меншини, діаспора, клан, стан, каста, релігійний склад населення. Фактор народонаселення в системі міжнародних відносин.
4. Географія релігій. Специфіка місцевих та родоплемінних релігій. Релігія – одне з форм культури, світогляд, заснований на поклонінні вищим силам, і навіть освячення норм моралі. Родоплемінні релігії. Фетишизм. Тотемізм. Культ предків чи мертвих. Шаманізм. Індуїзм. Сикхізм. Конфуціанство. Синтоїзм. Юдаїзм. Географія та сутність світових релігій. Світові релігії. Буддизм. Християнство. Три головні напрями християнства. Православ'я. Католицизм. Протестантизм. Іслам.

ТЕМА 4. ПОСТРАДЯНСЬКІЙ ПРОСТІР: КРАЇНОЗНАВЧІЙ АСПЕКТ.

1. Пострадянський простір – поняття. Генеза формування пострадянського простору – історичний процес. Утворення Російської імперії, геополітична та територіальна експансія, розпад імперії. Утворення СРСР, союзні республіки, геополітична експансія, розпад.
2. Утворення СНД, міждержавне об'єднання імперського типу. Основні історичні етапи. Утворення СРСР і проблема суверенітету союзних республік. Конфліктні ситуації на пострадянському просторі.
3. Утворення Співдружності Незалежних Держав. Основні етапи формування, структура СНД та механізм прийняття рішень.
4. Інтеграційні структури на території СНД. Організація Договору про колективну безпеку (ОДКБ), Євразійський економічний союз (ЄАЕС), Союзна держава Росії та Білорусії, Митний союз. Міждержавні відносини України та Росії у пострадянський період.

ТЕМА 5. КРАЇНОЗНАВЧА ХАРАКТЕРИСТИКА УКРАЇНИ, РОСІЙСЬКОЇ ФЕДЕРАЦІЇ, БІЛОРУСІ, МОЛДОВИ.

1. Географічне розташування, ресурси, національний склад населення. Історія та традиції державотворення в Україні. Київська Русь. Галицько-Волинське князівство. Польська доба в історії України. Період козацтва. Україна у складі двох імперій. Розпад імперій. УРСР. Проголошення незалежності. Політична система України. Економічні проблеми та розвиток економічного України. Зовнішньої політичні вектори та геополітичне середовище України. Агресія Росії.
2. Географічне розташування, природний та ресурсний потенціал РФ. Національний склад населення та демографія країни. Основні етапи історії та процес державотворення на теренах РФ. Розпад Київської княжої держави. Володимиро-Суздальське князівство, Монгольський період. Московське князівство. Російська імперія, експансія на Захід та Схід. Розпад Імперії. Утворення та розпад СРСР. Державний устрій, адміністративно-територіальний поділ та сучасні політичні процеси в Російській Федерації. Соціально-економічні процеси. Зовнішня політика та геополітичні амбіції Росії.

3. Країнознавча характеристика Республіки Білорусь. Географічне розташування, адміністративно-територіальний поділ, природно-ресурсний потенціал та національний склад населення. Основи етапи історії та процес державотворення на теренах Беларусі. Огляд історії Білорусі. Білоруська Народна Республіка. БРСР у складі СРСР. Державний устрій, політико-правова система Білорусі адміністративно-територіальний поділ та сучасні політичні процеси. Соціально-економічні процеси. Геополітика та зовнішня політика республіки.

4. Країнознавча характеристика Молдови. Географічне розташування, ресурси, національний склад населення. Історія та минуле Республіки Молдова. Проблема Придністров'я: історія, етнічна проблема, соціально-економічні складові проблеми та шляхи розв'язання конфлікту. Державний устрій, політико-правова система, адміністративно-територіальний поділ та сучасні політичні процеси. Молдова в системі геополітичних координат. Зовнішня політика Молдови.

ТЕМА 6. КРАЇНОЗНАВЧА ХАРАКТЕРИСТИКА КРАЇНИ РЕГІОНУ БАЛТІЇ: ЛИТВА, ЛАТВІЯ, ЕСТОНІЯ.

1. Географічне розташування, природний та ресурсний потенціал Литовської Республіки. Національний та етнічний склад, демографія Литви. Історія та традиції державотворення Литви. Велике князівство Литовське. Перша світова війна та проголошення незалежність Литви. Окупація Радянським Союзом Литва. У складі СРСР. Здобуття незалежності. Державний устрій, адміністративно-територіальний поділ та сучасні політичні процеси в республіці. Особливості сучасного економічного розвитку. Литва у складі ЄС та НАТО. Основні напрями зовнішньої політики та геополітичне середовище Литви.

2. Країнознавча характеристика Латвії. Географічне розташування, адміністративно-територіальний поділ, природно-ресурсний потенціал та національний склад населення. Демографія Латвії. Основні історичні етапи. Під владою Лівонського ордену. Окупація Німеччиною після Першої світової війни. Незалежна Латвійська Республіка. Окупація Радянським Союзом Латвії. Специфіка сучасного соціального та економічного розвитку Латвії. Латвії у складі ЄС та НАТО. Геополітичне положення та зовнішня політика Республіки.

3. Країнознавча характеристика Естонської Республіки. Географічне розташування, адміністративно-територіальний поділ, природно-ресурсний потенціал та національний склад населення. Демографія республіки. Основні історичні етапи. Під владою Лівонського ордену та Швеції. У складі Російської імперії. Незалежна Естонії. Окупація Радянським Союзом Естонії. Декларація про суверенітет Естонської РСР. Сучасні політичні процеси в Естонії. державний устрій, адміністративно-територіальний поділ. Специфіка сучасного соціального та економічного розвитку республіки. Естонії у складі ЄС та НАТО. Геополітичне положення та зовнішня політика Республіки.

Модуль 2

ТЕМА 7. КРАЇНОЗНАВЧА ХАРАКТЕРИСТИКА: АЗЕРБАЙДЖАНУ, ВІРМЕНІЇ, ГРУЗІЇ.

1. Географічне розташування, природний та ресурсний потенціал Азербайджану, Вірменії, Грузії. Національний та етнічний склад, демографія, релігійні особливості країн регіону. Історичне минуле народів Південного Кавказу. Історія та традиції державотворення країн регіону Середньовічна історія Азербайджану, Вірменії, Грузії.

2. Російсько-перські війни. Георгіївський трактат між Російською імперією та Грузинським царством про перехід Східної Грузії під російський протекторат. Входження Північного Азербайджану до складу Російської імперії. Національне-державне відродження у Вірменії, Грузії, Азербайджані. Вірменські погроми та нова хвиля геноциду. Поширення більшовизму на Кавказі. Радянізація Кавказу. Вірменія, Грузія, Азербайджані – республіки СРСР. Національні рухи в республіках та вихід з СРСР.

3. Здобуття незалежності. Державний устрій, адміністративно-територіальний поділ та сучасні політичні процеси в республіці. Політико-правова система Азербайджанської Республіки. Національні і міжетнічні проблеми в Азербайджані. Конфлікт у Нагірному Карабасі. Особливості сучасного економічного розвитку. Основні напрями зовнішньої політики та геополітичне середовище Азербайджану.

4. Здобуття незалежності. Державний устрій, адміністративно-територіальний поділ та сучасні політичні процеси в республіці. Політико-правова система Республіки Вірменії.

Національні і міжетнічні проблеми в Вірменії. Конфлікт у Нагірному Карабасі. Особливості сучасного економічного розвитку. Основні напрями зовнішньої політики та геополітичне середовище Вірменії.

5. Здобуття незалежності. Державний устрій, адміністративно-територіальний поділ та сучасні політичні процеси в республіці. Політико-правова система Республіка Грузія. Національні і міжетнічні проблеми в Грузії. Проблеми сепаратизму в Грузії. Особливості сучасного економічного розвитку. Основні напрями зовнішньої політики та геополітичне середовище Грузії.

ТЕМА 8. ПОСТРАДЯНСЬКІ КРАЇНИ ЦЕНТРАЛЬНОЇ АЗІЇ: КАЗАХСТАН, КИРГИЗСТАН, ТАДЖИКИСТАН, ТУРКМЕНИСТАН, УЗБЕКИСТАН.

1. Географічне розташування, природний та ресурсний потенціал Казахстану, Киргизстану, Таджикистану, Туркменістану, Узбекистану. Грузії. Національний та етнічний склад, демографія, релігійні особливості країн регіону. Історичне минуле народів Центральної Азії та традиції державотворення країн регіону Середньовічна історія регіону Центральної Азії.

Географічне розташування та особливості Республіки Таджикистан. Географічне розташування та особливості Республіки Туркменістан. Географічне розташування та особливості Республіки Узбекистан.

2. Історична доля та політична спадщина народів Центральної Азії. Середньовіччя Центральної Азії. Держава Саманідів. Сельджукі та монголи в Центральній Азії. Імперія Тамерлана. Казахське ханство. державою Тимуридів. Входження держав Центральної Азії до складу Російської імперії. Приєднані центральноазіатських земель та поширення імперської правової та територіально-адміністративної й системи. Радянізація Центральної Азії. Національні радянські республіки у складі СРСР.

3. Здобуття незалежності Казахстаном. Державний устрій, адміністративно-територіальний поділ та сучасні політичні процеси в республіці. Політико-правова система Республіки Казахстан. Національні і міжетнічні проблеми в республіці. Особливості сучасного економічного розвитку. Основні напрями зовнішньої політики та геополітичне середовище Казахстану.

4. Здобуття незалежності Киргизстаном. Державний устрій, адміністративно-територіальний поділ та сучасні політичні процеси в республіці. Політико-правова система Республіки Киргизстан. Національні і міжетнічні проблеми в Киргизстані. Особливості сучасного економічного розвитку. Основні напрями зовнішньої політики та геополітичне середовище Киргизстану.

5. Здобуття незалежності Таджикистаном. Державний устрій, адміністративно-територіальний поділ та сучасні політичні процеси в республіці. Політико-правова система Таджикистану. Національні і міжетнічні проблеми в Таджикистані. Особливості сучасного економічного розвитку. Основні напрями зовнішньої політики та геополітичне середовище Таджикистану.

6. Здобуття незалежності Туркменістаном. Державний устрій, адміністративно-територіальний поділ та сучасні політичні процеси в республіці. Політико-правова система Туркменістану. Національні і міжетнічні проблеми в Туркменістані. Особливості сучасного економічного розвитку. Основні напрями зовнішньої політики та геополітичне середовище Туркменістану.

7. Здобуття незалежності Узбекистаном. Державний устрій, адміністративно-територіальний поділ та сучасні політичні процеси в республіці. Політико-правова система Республіки Узбекистан. Національні і міжетнічні проблеми в Узбекистані. Особливості сучасного економічного розвитку. Основні напрями зовнішньої політики та геополітичне середовище Узбекистану.

ТЕМА 9. КРАЇНОЗНАВЧА ХАРАКТЕРИСТИКА КИТАЮ.

1. Особливості просторово-територіальної організації Китаю. Політико-правовий та адміністративний устрій сучасного Китаю. Становлення та розвиток моделі економічного розвитку Китаю (1949-2023). Місце сучасного Китаю у сучасній економіці. Глобальний проект - «Один пояс, один шлях». Географія та мета проекту.

2. Адміністративно-територіальний поділ Китаю. Тайвань. Особливі автономні регіони Гонконг та Макао. Основні міста Китаю. Основні культурно-архітектурні та географічні пам'ятки Китаю (Велика китайська стіна, палац Потала, печери Дунхуан та інші).

3. Політична система Китаю. Політична система Китаю. Державний устрій. Структура державного апарату. Вищі органи структури державної влади. Роль держави у житті країни. Основна політична партія та її роль у політиці держави. Місцеві органи влади.

4. Економіка Китаю. Роль і місце Китаю у світовій економіці. Загальна характеристика господарства. Економічні райони Китаю та його характеристика. Промисловість: легка та важка. Добувні та переробні галузі. Харчова промисловість. Сільське господарство. Транспорт. Область обслуговування. Проблеми екології у Китаї. Економічний криза та її впливом геть розвиток економіки нашої країни.

5. Наука та освіта в Китаї. Шкільна освіта. Система вищої освіти. Ведучі університети Китаю. Видатні китайські вчені та їх внесок у розвиток науки.

ТЕМА 10. КРАЇНОЗНАВЧА ХАРАКТЕРИСТИКА ФРН.

1. Географічне положення та природні умови Німеччини. Географічне становище країни. Територія. Кордони. Держави, що межують із країною. Природне середовище. Чисельність населення країни. Національний склад. Національні меншини та їх права. Приналежність до різних релігійних напрямів. Соціальні верстви. Молодь. Мовна ситуація. Мігранти та міграційна політика. Демографічна ситуація.

2. Історія Німеччини. Епоха римських завоювань: вплив римської культури та боротьба збереження самостійності німецьких племен. Християнізація Середньовіччя. Створення імперії франків у 5 ст. Карл Великий. Розпад імперії франків у 9 ст. Фрідріх Барбаросса. «Золота булла» Карла IV та посилення роздробленості німецьких держав. Зростання міст та їх економічної могутності у 15 столітті. Розвиток торгівлі, промисловості, культури за доби Відродження. Поява перших вузів. Реформація та Селянська війна, 16 століття. Роль Мартіна Лютера та інших реформаторів у суспільно-політичних перетвореннях суспільства. Аугсбурзький мирний договір 1555 Тридцятирічна війна (1618 - 1648). Посилення ролі Пруссії.

3. Епоха першої французької революції. Перетворення у суспільстві. Проголошення перших республік. Боротьба проти Наполеона. Розпад Великої Римської імперії німецької нації та створення Німецького Союзу (1806). Розквіт німецької культури (філософія, література, музика). Віденський конгрес 1815 р.

4. Розвиток капіталістичних відносин. Виникнення перших політичних партій та організацій робітників. Французька революція 1848 р. та її вплив на розвиток Німеччини. Скасування Німецького Союзу та створення Північнонімецького Союзу. Отто Бісмарк. Створення Німецької імперії 1871

Перша світова війна і буржуазні та соціалістичні революції. Версальський світ. Листопадова революція. Веймарська республіка. Третій рейх. Прихід Гітлера до влади. Друга світова війна. Капітуляція Німеччини. Потсдамська конференція та її рішення. Створення двох німецьких держав. Суспільно-політичний та економічний устрій. Німецько-німецькі відносини. Об'єднання Німеччини. Передумови об'єднання двох держав. Етапи процесу об'єднання. Підсумки об'єднання.

5. Державний та політичний устрій Німеччини. Державний устрій. Форма правління. Органи державної влади. Адміністративний поділ. Політичні партії та громадські організації. Основні напрями у сфері зовнішньої та внутрішньої політики. Символи державної влади: герб, прапор, гімн та їх історія Економіка Німеччини. Загальна характеристика економіки. Промисловість. Основні економічні та торгові партнери. Основні галузі економіки. Природні ресурси. Промисловість, інновації.

Внутрішня та зовнішня політика ФРН (1945 – 2023). Значення Другої світової війни та її наслідки.

ТЕМА 11. КРАЇНОЗНАВЧА ХАРАКТЕРИСТИКА СПОЛУЧЕНОГО КОРОЛІВСТВА ВЕЛИКОЇ БРИТАНІЇ.

1. Загальні відомості про країну. Британія та Британці. Назва країни. Символіка, Геральдика. формування нації. Англійська національний характер. Національні особливості мовного мислення. Відображення національного характеру у мові. Співдружність націй. Великобританія та Європа. Герб, прапор та гімн Великобританії.

2. Державний устрій Великобританії. Британська монархія, її особливості. Королівська родина. Обов'язки королеви як глави держави. Влада реальна та символічна. Парламент: його структура та функції. Роль Палати Лордів та Палати Общин. Спікер та його роль. Процес ухвалення парламентського білля. Виборча система. Формування уряду, призначення прем'єр-міністра. Тіньовий кабінет. Основні політичні партії. Історія їх виникнення. Подібність та відмінність їх платформ. Малий партії.

- Економіка Великобританії. Сектори англійської економіки: виробництво, сфера обслуговування, фінансовий сектор. Сіті. Рівень розвитку у різних регіонах, особливості. Сільське господарство, його історична роль та сучасний стан. Історія британського профспілкового руху, роль профспілок.
- Соціальна та етнічна структура Великобританії. Класова система Соціальна мобільність. Положення жінок. Імміграція, історичні зміни її характеру. Становище етнічних меншин.

ТЕМА 12. КРАЇНОЗНАВЧА ХАРАКТЕРИСТИКА США.

- Географічне розташування. Особливості природно-кліматичних умов. Характеристика населення. Етнічний та мовний склад населення. Урбанізація. Основні релігії. Віхи політичної історії. Політичні умови та політична карта. Державний устрій США. США – президентська республіка. Президент та його функції. Конгрес США, його склад та функції. Політичні партії США, їх роль у громадському та державному житті країни.
- Політика США після Другої світової війни. Формування біполярного світу: зовнішня політика США періоду 1945 – 1946 рр. Становлення «конфліктної взаємодії» США та СРСР на початку «холодної війни». США та периферійна система міжнародних відносин.
- Президентство Трумена (1945 – 1953). Зовнішня політика США: від корейської війни до карибської кризи. Д. Ейзенхауера (1953 – 1961). Президентство Д. Кеннеді (1961 – 1963). Президентство Л. Джонсон (1963 – 1969).
- На шляху до «розрядки»: зовнішня політика США у другій половині 60–х – початку 70–х рр. XX ст. Президентство Р.Ніксона (1969–1974). Президентство Дж. Форда (1974 – 1977).
- Причини провалу політики розрядки. Президентство Дж. Картера (1977 – 1981).
- Крах біполярної системи: наслідки для США. Президентство Р.Рейгана (1981 – 1989). Президентство Дж.Буша (1989 – 1993). Президентство Б.Клінтона (1993 – 2001).
- Зовнішня політика Сполучених Штатів у новому тисячолітті. Період одноосібного лідерства. Президентство Дж. Буша–молодшого (2001 – 2009). Президентство Барака Обами (2009 – 2017). Президентство Д.Трампа (2017 – 2021). Президентство Джо Байдена (2021-2024).

6.2. Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин					
	Форма навчання: денна					
	Усього	у тому числі				
лекції		практичні (семінарські)	лабораторні	індивідуальна робота	самостійна робота	
1-й семестр						
Модуль 1						
Тема 1. Вступ у комплексне країнознавство.	3	1	-	-	-	2
Тема 2. Геополітика, як складова країнознавча характеристика країн світу.	5	1	-	-	-	4
Тема 3. Народонаселення та народи країн світу.	6	2	-	-	-	4
Тема 4. Пострадянській простір: країнознавчий аспект.	8	2	2	-	-	4
Тема 5. Країнознавча характеристика України, Російської Федерації, Білорусі, Молдови.	10	2	4	-	-	4
Тема 6. Країнознавча характеристика країни регіону Балтії: Литва, Латвія, Естонія.	8	2	2	-	-	4
Модульна контрольна робота	-	-	-	-	-	-
Разом за модуль	40	10	8	-	-	22
Модуль 2						

Тема 7. Країнознавча характеристика: Азербайджану, Вірменії, Грузії.	8	2	2	-	-	4
Тема 8. Пострадянські країни Центральної Азії: Казахстан, Киргизстан, Таджикистан, Туркменістан, Узбекистан.	10	2	4	-	-	4
Тема 9. Країнознавча характеристика Китаю.	10	2	4	-	-	4
Тема 10. Країнознавча характеристика ФРН.	7	1	2	-	-	4
Тема 11. Країнознавча характеристика Сполученого королівства Великої Британії.	7	1	2	-	-	4
Тема 12. Країнознавча характеристика США.	8	2	2	-	-	4
Модульна контрольна робота	-	-	-	-	-	-
Разом за модуль	50	10	16	-	-	24
Разом за семестр	90	20	24	-	-	46

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин					
	Форма навчання: заочна					
	Усього	у тому числі				
		лекції	практичні (семінарські)	лабораторні	індивідуальна робота	самостійна робота
1-й семестр						
Модуль 1						
Тема 1. Вступ у комплексне країнознавство.	8	1	-	-	-	7
Тема 2. Геополітика, як складова країнознавча характеристика країн світу.	8	1	-	-	-	7
Тема 3. Народонаселення та народи країн світу.	8	1	-	-	-	7
Тема 4. Пострадянській простір: країнознавчий аспект.	8	1	-	-	-	7
Тема 5. Країнознавча характеристика України, Російської Федерації, Білорусі, Молдови.	8		1	-	-	7
Тема 6. Країнознавча характеристика країни регіону Балтії: Литва, Латвія, Естонія.	8		1	-	-	7
Модульна контрольна робота	-	-	-	-	-	-
Разом за модуль	48	4	2	-	-	42
Модуль 2						
Тема 7. Країнознавча характеристика: Азербайджану, Вірменії, Грузії.	7		1	-	-	6
Тема 8. Пострадянські країни Центральної Азії: Казахстан, Киргизстан, Таджикистан, Туркменістан, Узбекистан.	7		1	-	-	6
Тема 9. Країнознавча характеристика Китаю.	7	1		-	-	6
Тема 10. Країнознавча характеристика ФРН.	7	1		-	-	6
Тема 11. Країнознавча характеристика Сполученого королівства Великої Британії.	7	1		-	-	6
Тема 12. Країнознавча характеристика США.	7	1		-	-	6
Модульна контрольна робота	-	-	-	-	-	-
Разом за модуль	42	4	2	-	-	36
Разом за семестр	90	8	4	-	-	78

6.3. Теми практичних (семінарських, лабораторних) занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		денна	заочна
1	Вступ у комплексне країнознавство.	-	-
2	Геополітика, як складова країнознавча характеристика країн світу.	-	-
3	Народонаселення та народи країн світу.	-	-
4	Пострадянській простір: країнознавчий аспект.	2	-
5	Країнознавча характеристика України, Російської Федерації, Білорусі, Молдови.	4	1
6	Країнознавча характеристика країни регіону Балтії: Литва, Латвія, Естонія.	2	1
7	Країнознавча характеристика: Азербайджану, Вірменії, Грузії.	2	1
8	Пострадянські країни Центральної Азії: Казахстан, Киргизстан, Таджикистан, Туркменістан, Узбекистан.	4	1
9	Країнознавча характеристика Китаю.	4	-
10	Країнознавча характеристика ФРН.	2	-
11	Країнознавча характеристика Сполученого королівства Великої Британії.	2	-
12	Країнознавча характеристика США.	2	-
Разом		24	4

6.4. Самостійна робота

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		денна	заочна
1	Вступ у комплексне країнознавство.	2	7
2	Геополітика, як складова країнознавча характеристика країн світу.	4	7
3	Народонаселення та народи країн світу.	4	7
4	Пострадянській простір: країнознавчий аспект.	4	7
5	Країнознавча характеристика України, Російської Федерації, Білорусі, Молдови.	4	7
6	Країнознавча характеристика країни регіону Балтії: Литва, Латвія, Естонія.	4	7
7	Країнознавча характеристика: Азербайджану, Вірменії, Грузії.	4	6
8	Пострадянські країни Центральної Азії: Казахстан, Киргизстан, Таджикистан, Туркменістан, Узбекистан.	4	6
9	Країнознавча характеристика Китаю.	4	6
10	Країнознавча характеристика ФРН.	4	6
11	Країнознавча характеристика Сполученого королівства Великої Британії.	4	6
12	Країнознавча характеристика США.	4	6
Разом		46	78

6.5. Індивідуальні завдання

Опрацювання літератури відомих науковців за планом, який студент розробив самостійно

Рекомендовані праці:

1. Гобсбаум Ерік. Вік екстремізму. Коротка історія XX віку. 1914–1991. К., 2001.
2. Дюррозель Ж. Б. Історія дипломатії від 1919 року до наших днів. К.: Основи, 1995, 380 с.
3. Кіссінджер Г. Світовий порядок. Роздуми про характер націй в історичному контексті / пер. з англ. Н.Коваль. К.: Наш Формат, 2017. 320 с.
4. Коппель О.А. Пархомчук О.С. Міжнародні відносини XX століття. К.: Друкарський двір Олега Федорова, 2019, 390 с.
5. Ручір Ш. Передові країни. В очікуванні нового «економічного дива» / пер. з англ. А.Іщенко. К.: Наш Формат, 2018. 296 с.
6. Темелкуран Едже Як втратити країну. Сім кроків від демократії до диктатури. Vivat. 2019 р. 240 с.
7. Фукуяма Ф. Політичний порядок і політичний занепад. Витоки політичного порядку. Наш формат. 2019 р. 608 с.

7. ІНСТРУМЕНТИ, ОБЛАДНАННЯ ТА ПРОГРАМНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ, ВИКОРИСТАННЯ ЯКИХ ПЕРЕДБАЧАЄ НАВЧАЛЬНА ДИСЦИПЛІНА

Технічні засоби: персональні комп'ютери, мультимедійний проектор

Програмне забезпечення: пакет Microsoft Office, сайт електронного навчання ДВНЗ «УжНУ» «Moodle», додаток Google meet, особиста корпоративна електронна пошта.

8. РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА ІНФОРМАЦІЇ

Основна література

Основна література до тем:

1. Країнознавство : підручник / В. П. Крижанівський, М. С. Дорошко, В. І. Головченко ; ред. М. С. Дорошко. 2-е изд., перераб. и доп. Київ : Знання, 2012. 439 с
2. Країнознавство. Країни СНД, Європи і Північної Америки: Навч. посіб. / М.С.Дорошко, Р.А.Кривонос, В.П.Крижанівський, Н.Ф.Сербіна. К.: Ніка-Центр, 2009. 312 с.
3. Крижанівський В.П. Країнознавче дослідження. *Країнознавчі студії*. К.:ІМВ, 2007. С. 4-13.
4. Історія сучасного світу. Навчальний посібник / Ю.А.Горбань, В.В.Петровський, А.Г.Слюсаренко та ін. К.: Телепресінформ, 2021. 338 с.
5. Країнознавство: теорія та практика : підручник / М. П. Мальська [та ін.] ; Львівський національний університет імені Івана Франка. Київ : Центр учбової літератури, 2017. 527 с.

Допоміжна література

1. Barnett Michael, Duvall Raymond. Power in International Politics // International Organization, 2005, vol. 59, issue 1, p. 39–75. – Access mode : <https://www.cambridge.org/core/journals/international-organization/article/power-in-international-politics/F5F3C74D30A12A5C4CC9B4EFEA152967>
2. CSIS Commission on Smart Power: A Smarter, More Secure America. Center for Strategic and International Studies. – Access mode : https://csis-website-prod.s3.amazonaws.com/s3fs-public/legacy_files/files/media/csis/pubs/071106_csissmartpowerreport.pdf
3. Epstein Charlotte. Who Speaks? Discourse, the Subject and the Study of Identity in International Politics // European Journal of International Relations, 2011, vol 17, № 2, p. 327–350.
4. Finnemore, M., Sikkink, K. Taking stock: The constructivist research program in international relations and comparative politics. Annual Review of Political Science, 2001, № 4, p. 391–416. – Access mode: <https://www.annualreviews.org/doi/full/10.1146/annurev.polisci.4.1.391>
5. Ikenberry J. After Victory. Institutions, Strategic Restrain, and the Rebuilding of Order After Major Wars. – Princeton, N.J., 2001. <http://catdir.loc.gov/catdir/samples/prin031/00034681.pdf>
6. Ikenberry John G. The end of liberal international order? // International Affairs. – 2018, vol. 94, issue 1, p. 7–23 // <https://academic.oup.com/ia/article/94/1/7/4762691>
7. International. Relations Theory; ed. by Stephen McGlinchey, Rosie Walters & Christian Scheinpflug. – Access mode: <https://uwerepository.worktribe.com/preview/877505/International%20Relations%20Theory%20-%20E-IR.pdf>
8. Kaczmarska Katarzyna. International Society // <https://oxfordre.com/internationalstudies/display/10.1093/acrefore/9780190846626.001.0001/acrefore-9780190846626-e-98>
9. Kennan George F. The Sources of Soviet Conduct. – Access mode: https://www.cvce.eu/en/obj/the_sources_of_soviet_conduct_from_foreign_affairs_july_1947-en-a0f03730-dde8-4f06-a6ed-d740770dc423.html
10. Lechner Silviya. Anarchy in International Relations // Oxford Research Encyclopedia of International Studies. Publisher: Oxford University Press, 2017. – Access mode: <https://oxfordre.com/internationalstudies/display/10.1093/acrefore/9780190846626.001.0001/acrefore-9780190846626-e-79>
11. Linklater Andrew. Long-Term Patterns of Change in Human Interconnectedness: A View from International Relations // <https://quod.lib.umich.edu/h/humfig/11217607.0001.104/—long-term-patterns-of-change-in-human-interconnectedness?rgn=main;view=fulltext>
12. Singer David J. The Level-of-Analysis Problem in International Relations // World Politics, 1961, vol. 14, No. 1, p. 77–92. – Access mode : https://is.muni.cz/el/fss/podzim2018/IRE107/um/01_Singer_1961_-_Levels_of_analysis.pdf
13. Wilkens Jan. Postcolonialism in International Relations // Oxford Research Encyclopedia of International Studies, 2017. – Access mode: <https://oxfordre.com/internationalstudies/display/10.1093/acrefore/9780190846626.001.0001/acrefore-9780190846626-e-101>
14. Арон Р. Мир і війна між націями. К.: Юніверс, 2000, 450 с.

15. Белоусова Н. Б. «М'яка» сила як потенціал зовнішньополітичного впливу держави // Актуальні проблеми міжнародних відносин, 2012, вип. 107(1), с. 148–151. – Режим доступу: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/apmv_2012_107\(1\)_23](http://nbuv.gov.ua/UJRN/apmv_2012_107(1)_23).
16. Бжезінський З. Велика шахівниця. Американська першість та її геостратегічні імперативи. К.: Видавництво Фабула, 2018, 288 с.
17. Бондарнеко Б.Д. Закономірності як філософсько–правова категорія та її зв'язок із теорією права// Прикарпатський юридичний вісник, 2019, т. 1, 3(28). – Режим доступу: <http://puuv.onua.edu.ua/index.php/puuv/article/view/312>
18. Буткевич О. В. Історія міжнародного права: підручник. К.: Видавництво Ліра–К., 2019, 416 с.
19. Вовк Р. В. Моделювання міжнародних відносин : навч. посіб. К. : Знання, 2012, 246 с.
20. Гайдуков Л. Ф. Міжнародні відносини і зовнішня політика. К.: Либідь, 2001, 265 с.
21. Герасимчук Т. Концепція міжнародних режимів у теорії міжнародних відносин // Міжнародні зв'язки України: наукові пошуки і знахідки, 2010, вип. 19, с. 319–332. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Mzu_2010_19_29.
22. Герасіна Л. М., Требін М. П. Деструктивні мегатенденції сучасності: глобальний конфлікт, глобалізація злочинності, міжнародний тероризм // Український соціум. 2008, № 4(27), с. 140–148. – Режим доступу: https://ukr-socium.org.ua/wp-content/uploads/2008/10/140-148__no-4__vol-27__2008__UKR.pdf
23. Гобсбаум Ерік. Вік екстремізму. Коротка історія ХХ віку. 1914–1991. К., 2001.
24. Говард М. Війна в європейській історії. К.: Мегатайтп, 2000, 413 с.
25. Гольцов А. Г. Геополітика та геополітична географія : підручник. К.: Центр учбової літератури, 2019, 416 с.
26. Дністрянський М. С. Геополітика: навчальний посібник. Львів : ЛНУ ім. Івана Франка, 2018, 436 с.
27. Донеллі Д. Права людини у міжнародній політиці. Л.: Кальварія, 2004, 280 с.
28. Дудар О.В. Історичні уроки Версаля: спроби переосмислення// Література та культура Полісся, 2019, № 94. Серія: Історичні науки, № 11. – Режим доступу: <http://lib.ndu.edu.ua/dspace/bitstream/123456789/1135/1/13.pdf>
29. Дюррозель Ж. Б. Історія дипломатії від 1919 року до наших днів. К.: Основи, 1995, 380 с.
30. Кіссінджер Г. Світовий порядок. Роздуми про характер націй в історичному контексті. К.: Видавництво Наш Формат, 2017, 320 с.
31. Климчук І. І. Формування і розвиток феміністських підходів у теорії міжнародних відносин // Гілея: наук. вісник, вип. 109(6), 2016, с. 300–305. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/gileya_2016_109_80.
32. Коппель О. А. Пархомчук С. Альтернативні моделі міжнародного порядку // Вісник Національного технічного університету України «Київський політехнічний інститут». Політологія. Соціологія. Право, 2017, № 1–2, с. 54–58. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/VKPI_soc_2017_1-2_10
33. Коппель О.А. Пархомчук О.С. Міжнародні відносини ХХ століття. К.: Друкарський двір Олега Федорова, 2019, 390 с.
34. Кутуєв П. В. Андре Гундер Франк: від теорії залежності до теорії світової системи // Вісник НТУУ «КПІ». Політологія. Соціологія. Право : збірник

- наукових праць, 2019, № 3 (43), с. 8–14. – Режим доступу: <https://ela.kpi.ua/handle/123456789/32681>
35. Кутуєв П.В. Від європейського дива до азійської гегемонії: трансформація сучасної соціологічної теорії // Мультиверсум. Філософський альманах: Зб. наук. пр., 2007, вип. 61, с. 226–233. – Режим доступу: <http://dspace.nbuv.gov.ua/handle/123456789/73693>
36. Мальський М., Мацях М. Проблеми наукового визначення та інтерпретації поняття міжнародного порядку // Вісник Львівського університету. Серія міжнародні відносини, 2017, випуск 42, с. 5–14. – Режим доступу: <http://publications.lnu.edu.ua/bulletins/index.php/intrel/article/view/7701/7688>
37. Мартиненко А. К. Міжнародні відносини 1945–1975 років: навчальний посібник. К.: Ліра К, 2007, 366 с.
38. Мацях М. Наукова інтерпретація проблеми застосування збройної сили у сучасних міжнародних відносинах // Вісник Львівського університету. Серія : Міжнародні відносини, 2012, вип. 30, с. 134–139. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/VLNU_Mv_2012_30_18.
39. Міжнародні відносини та зовнішня політика (1980 – 2000 рр.) / В. А. Манжола, І. Д. Коміренко, Л. Ф. Гайдуков. – Київ : Либідь, 2001, 624 с.
40. Міжнародні відносини та зовнішня політика, 1980–2000 роки. Contributors, Leonid Fedorovych Haidukov, Світлана Головка. Publisher, Либідь, 2001, 621 с.
41. Міжнародні відносини та зовнішня політика: 1980–2000 роки: підручник / Л. Ф. Гайдуков, Міжнародні відносини: Історія. Теорія. Економіка. Право: навчальний посібник / за ред. М. З. Мальського, Ю. М. Мороза. К.: Знання, 2010. 463 с.
42. Міжнародні системи і глобальний розвиток : підручник / Кер. авт. колективу О.А. Коппель; за ред. Л.В. Губерського, В.А. Манжолі. К.: Видавничо–поліграфічний центр «Київський університет», 2008, 606 с.
43. Набі І.М.А. Поняття міжнародного порядку в сучасній теорії міжнародних відносин Гілея: науковий вісник, 2013, № 75, с. 443–445. Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/gileya_2013_75_186.
44. Недбай, В. В. Світова політика сучасності: навч. посіб. для студентів ВНЗ, що навчаються за спец. «Міжнародні відносини». Чорномор. держ. ун–т ім. Петра Могили. Миколаїв : Швець В. Д., 2015, 237 с.
45. Орлова Т. В. Всесвітня історія. Історія цивілізацій: Навч. посіб. / Орлова Т.В. – К., 2012. 446 с.
46. Орлова Т.В. Сучасна політична історія країн світу: навч. посіб. для студентів, аспірантів, викладачів ВНЗ / Орлова Т.В. К., 2013. 677 с.
47. Перфільєва А. Концепція турбулентності в політичній науці *Літопис Волині*, 2021, № 22, с. 78–82. – Режим доступу: <http://litopys.volyn.ua/index.php/litopys/article/view/177/130>
48. Плохій С. Ядерне безумство. Історія Карибської кризи; пер. з англ. Романа Ключка. Харків : Книжковий клуб «Клуб сімейного дозвілля», 2022. 368 с.
49. Пошедін О. І. Чому закінчилась «холодна війна»? // Наукові записки НаУКМА. Історичні науки, 2012, т. 130, с. 60–63. Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/NaUKMAi_2012_130_13.

50. Слісаренко І. Теорія і практика «м'якої сили» в міжнародних відносинах. Social-science, 2008, № 1–2. Режим доступу: <http://social-science.com.ua/article/24>.
51. Тишкун Ю. Я., Троцько Д. А. Російсько-українська війна в призмі сучасних критичних теорій міжнародних відносин. Політичне життя, 2022, № 2, с. 48–55. Режим доступу: <https://jpl.donnu.edu.ua/article/view/12183>
52. Тоффлер Елвін. Третя Хвиля / 3 англ. пер. А. Євса. К.: Вид. дім «Всесвіт», 2000
Режим доступу: https://chtyvo.org.ua/authors/Toffler_Alvin/Tretia_Khvylya_vyd_2000/

Інформаційні ресурси в мережі Інтернет

1. https://europa.eu/european-union/index_en – офіційний сайт Європейського Союзу
2. <http://www.nato.int/cps/uk/natolive/index.htm> – офіційний сайт НАТО
3. <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/612-14> – Закон України «Щодо відносин України і Організації Північно-Атлантичного Договору (НАТО)»
4. <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/3360-12> – Закон України «Про Основні напрями зовнішньої політики України»
5. <http://mfa.gov.ua/ua> – офіційний сайт Міністерства закордонних справ України